

Трофимова В.В.

УДК 339.923

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ЕКОНОМІЧНИХ МОДЕЛЕЙ НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН АЗІЇ НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Вступ. Розвиток нових індустріальних країн Азії у другій половині ХХ ст. був викликаний посиленням глобалізаційного поступу капіталістичного способу виробництва. Використання моделей експортоорієнтованої індустріалізації дозволило цим країнам підвищити рівень національного добробуту, досягти значної інтелектуалізації націй, зайняти чільне місце у глобальних виробничих мережах. На початку ХХІ ст. ці країни прагнуть забезпечити рівень розвитку, що відповідає рівню провідних країн світу. Разом з тим, глобальна економічна криза 2008-2009 рр. випробовує міцність усіх національних економічних моделей. Які конкурентні переваги дозволять країнам південно-східної Азії рухатись далі на шляху реалізації тих амбітних цілей, які вони поставили. Аналіз заходів, які вживають уряди цих країн в умовах кризи, свідчить про формування потужного східного центру постіндустріального розвитку, що й зумовлює актуальність дослідження результативності національних економічних моделей азійських країн та напрями трансформації їх конкурентних переваг у ХХІ ст.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості розвитку національних економічних моделей Південно-Східної Азії та формування моделі «перелітних птахів» на шляху індустріалізації країн досліджуються у наукових працях Л. Лоу [1], Т. Озави [2;3;4], М. Ван [5], Д. Констадакопулос [6], А. Гінзбург та А. Сімоназі [7], К. Козіма [8], М. Дойлінга та Ч. Тен [9], Ф. Монета та Р. Рюфер [10], А. Мейсон та Т. Кінугаза [11], Т.–Ш. Ю [12], П. Петрі [13], Д. Селовер [14], Ф. Хсяо [15]. Проблеми та перспективи розвитку процесів економічної регіоналізації в Південно-Східній Азії досліджують такі автори, як К. Дент [16], М. Келі та Н. Томас [17], Ч. Ан та Р. Болдвін [18], М. Кавай [19], Р. Кларете та К. Едмондс [20], Дж. Лі [21] тощо. Вітчизняні науковці не приділяють достатньої уваги дослідженню економічних моделей розвитку азійських країн, хоча вітчизняна економічна політика могла б значно покращитись за рахунок запозичення певних успішних практик. Подальший розвиток нових індустріальних країн Азії потребує аналізу сучасних трансформацій національних економічних систем, що відбуваються під впливом регіоналізаційних та глобалізаційних процесів. В умовах глобальної економічної кризи випробовується міцність національних економічних моделей та визначаються ті компоненти, які зможуть забезпечити економічне зростання в епоху становлення постіндустріального суспільства. Наукового аналізу потребує проблема утвердження Китаю як світового економічного лідера, Японії – як науково-технологічного, та нової ролі НІК в процесі трансформації регіональних лідерів. Зміцнення азійських гігантів та посилення замкненості східного світу провокує розгортання наукової дискусії щодо уповільнення процесів вестернізації та початку ери орієнталізму. Відповіді потрібно буде питанню, чи ймовірно й подальше підключення менш розвинених країн Азії до зграї «перелітних птахів» та наскільки швидко ці країни опануватимуть принципи індустріалізаційного розвитку. Адаже із утвердженням Китаю як світового лідера за рівнем економічної ефективності виробництва бар'єри входу в усі галузі промислового виробництва значно зросли. Чи зможе держава відігравати в умовах формування постіндустріальних моделей, зокрема економіки знань, таку саму провідну роль, як і за часів індустріалізаційної моделі. Як вплинуть зусилля цих країн увійти до глобальної мережі створення знань на процеси посилення орієнталізації світового економічного розвитку. Саме ці актуальні наукові та практичні проблеми зумовили необхідність дослідження азійських моделей розвитку, вивчення стану їх національних економік на початку ХХІ ст., їх реакцію на глобальну економічну кризу та шляхи виходу з неї. Ключовими компонентами національних економічних моделей, покладені в основу цього дослідження, є державне регулювання, соціалізація, суспільна відповідальність, ринкове саморегулювання, власність, корпоративна система, інтелектуалізація, транснаціоналізація, алокація ресурсів, міжнародна конкурентоспроможність, безпека та екологічність розвитку [22].

Метою даної статті є визначення чинників, які дозволили забезпечити високу результативність реалізації індустріалізаційних моделей низкою азійських країн, та розкриття особливостей трансформації їх ключових компонентів в умовах сучасного етапу глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Виникнення моделі «летючих гусей» в країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону зумовлено насамперед взаємодією національних інтересів США та Японії. У повоєнні роки розвиток нових індустріальних країн мав забезпечувати постачання сировинної продукції. У подальшому ці країни стали місцями зосередження промислових потужностей, які переміщались з Японії в міру опанування нею виробництв вищих технологічних укладів. США, в свою чергу, були зацікавлені в розвитку країн регіону як з гео економічних, так і геополітичних мотивів. Розвиток азійських тигрів, з одного боку, стимулював поглиблення регіонального поділу праці, сприяв посиленню кооперації та укріпленню регіональної інтеграції, а з іншого боку, призводив до ослаблення Японії внаслідок посилення конкурентної боротьби між японськими та компаніями інших азійських країн на ринках США та ЄС. Перший етап розвитку країн південно-східної Азії називають економічним дивом, коли реалізація експортоорієнтованої моделі дозволила забезпечити безпрецедентно високі для країн регіону темпи економічного зростання у 80–90-х роках ХХ ст. Фінансова криза 1997–1998 рр. призвела до значного спаду економічної діяльності в країнах регіону, продемонструвавши високий рівень взаємозалежності країн та схожість ключових компонентів моделей їх розвитку. Країни Південного Сходу Азії володіють значним сукупним потенціалом, адже ВВП цих країн сягає 2 трлн. дол. США, сумарна кількість населення перевищує 411, 54 млн. осіб, яке до 2012 р. може збільшитися на 15 млн. осіб (див. табл.1).

Таблиця 1. Основні показники розвитку нових індустріальних країн Азії у 2008 р. та прогноз щодо їх розвитку до 2012р.

Показники	Південна Корея		Сінгапур		Малайзія		Індонезія		Тайланд		Тайвань		Гонг Конг	
	2008 р.	2012 р. (прогноз)	2008 р.	2012 р. (прогноз)	2008 р.	2012 р. (прогноз)	2008 р.	2012 р. (прогноз)	2008 р.	2012 р. (прогноз)	2008 р.	2012 р. (прогноз)	2008 р.	2012 р. (прогноз)
ВВП у цінах 2000 р., млрд. дол. США	719,33	841,31	138,99	170,42	134,16	160,55	245,91	306,16	181,2	216,2	426,73	497,37	246,36	292,66
Зростання ВВП, %	4,4	3,65	5,52	5,01	5,57	4,21	6,01	5,57	4,9	4,3	4,21	3,84	4,64	4,56
ВВП на душу населення у цінах 2000 р., дол. США	14611	16880	30162	35665	5311	5937	1035	1233	2767	3224	18618	21518	35101	40912
Чисельність населення, млн. осіб	49,23	49,84	4,61	4,78	25,26	27,04	237	248	65,5	67,1	22,92	23,11	7,02	7,15
Інфляція	3,4	2,67	4,05	1,41	2,77	2,43	6,99	5,78	3,5	2,8	1,9	1,43	2	1,43
Частка експорту у ВВП, %	43,8	46,03	263,03	284,37	116,77	113,85	28,38	26,96	71,51	66,16	73,88	79,81	221,07	246,31
Частка імпорту у ВВП, %	44,45	46,67	238,81	257,55	98,8	95,68	24,92	23,99	73,85	68	68,7	73,87	208,45	232,06
Рівень безробіття, %	3,32	3,14	2,57	2,42	2,77	2,43	10,87	11,86	1,7	1,9	3,83	3,83	4,34	4,31
Кількість або не ктв мобільного зв'язку на 100 осіб населення	88	95	117	141	81	84	40	60	75	78	108	112	148	160
Кількість осіб із науковим ступенем на 1000 осіб населення	2,49	-	1,48	-	1	-	0,14	-	0,54	-	1,09	-	-	-

Складено автором за даними [Marketing](http://www.marketing.com) (www.marketing.com)

Проаналізуємо особливості сучасних національних економічних моделей ряду азіатських країн, що дозволить виявити спільні та особливі характеристики їх розвитку. Південна Корея є країною із найбільшим значенням показника абсолютного обсягу ВВП серед нових індустріальних країн. Структура ВВП країни у XXI ст. зазнає значних зрушень, що характерні для індустріалізаційного етапу розвитку країни, а саме зменшення частки сільського господарства у ВВП, збільшення частки сфери послуг. За темпами розвитку економіки Південна Корея знаходиться на 12 місці у світі за даними 2007 р. зі значенням показника 5,4% [23]. Більш ніж 97% працюючих в Південній Кореї є випускниками коледжів або професійних навчальних закладів. Країна займає п'яте місце за рівнем освіченості робочих, до того ж в Південній Кореї дуже високий рівень грамотності населення, який складає 97,9%, а також найвищий серед всіх націй рівень математичної та наукової грамотності населення. Південна Корея відома інноваціями у сфері високих технологій та великою швидкістю у втіленні ідей в життя, завдяки чому в країні відносно малий розрив у часі між інноваціями та комерціалізацією. Експорт високих технологій щорічно досягає 9% ВВП [23]. У 2007 р. виробник чипів – корпорація Intel оголосила про закриття своїх науково-дослідницьких центрів в Південній Кореї. І хоча, представники компанії назвали таку подію стратегічним ходом, спрямованим на розвиток своїх центрів по всьому світу, для уряду Південної Кореї ця подія має стати сигналом того, що країна втрачає привабливість для великих науково-дослідних компаній. Однією з причин зменшення інтересу транснаціональних компаній до Південної Кореї є недостатньо прозора та надмірна складна порівняно з сусідніми країнами політика залучення іноземних інвестицій. В умовах появи таких конкурентів як Китай та Індія, Південна Корея буде змушена трансформувати підходи до іноземних інвесторів. У 2008 році обсяг прямих іноземних інвестицій в Південну Корею становив близько 118 млрд. дол. США, порівняно з 699 млрд. дол. США інвестицій до Китаю. Висока інноваційна адаптивність в комплексі з високоосвіченою робочою силою, наділеною потрібними технічними навичками, формують переваги Кореї у розвитку сфери послуг та дозволяють конкурувати з такими азіатськими гігантами, як Індія та Китай.

У 1999 р. було запроваджено Довгострокову місію розвитку науки та техніки до 2025 р. (Місія 2025), яка включала 40 завдань та 20 рекомендацій, реалізація яких дозволила б країні вийти на передові позиції у світі. Реалізація цієї місії відбувається послідовно по трьох етапах. На першому етапі (до 2005 р.) корейська влада ставила за мету мобілізацію ресурсів для розвитку промислової інфраструктури та прийняття сприятливих законів. На другому етапі (до 2015 р.) уряд планує вжити заходів щодо досягнення країною найвищого серед країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону рівня інноваційної спроможності. До 2025 р. рівень інноваційної конкурентоспроможності Кореї має досягти рівня країн Великої сімки [24].

Протягом періоду 2008–2013 рр. виходу з кризи прагматизм, взаємодія та нова дипломатія стали ключовими принципами реалізації державної економічної політики. Результатом реалізації урядової програми «Корея 747» має стати досягнення темпів економічного зростання в 7% на рік та збільшення показника ВВП на душу населення до 40 тис. дол. (сьоме місце у світовому рейтингу). Для досягнення цієї мети планується реформувати сферу освіти, реструктуризувати публічний сектор та урядові інститути, посилити боротьбу з корупцією, стабілізувати ціни на нерухомість, збільшити зайнятість молоді, підвищити привабливість для іноземних та внутрішніх інвестицій, а також вирішити проблему бідності та підвищення добробуту для пристарілих громадян [25]. Прагнучи досягти вищого рівня розвитку на основі реалізації моделі економіки знань, в країні у 2008 р. було створено Міністерство з економіки знань (рис. 1).

До його функцій входить реалізація промислової, торговельної та енергетичної політик з метою розвитку ключових для національної економіки компонент.

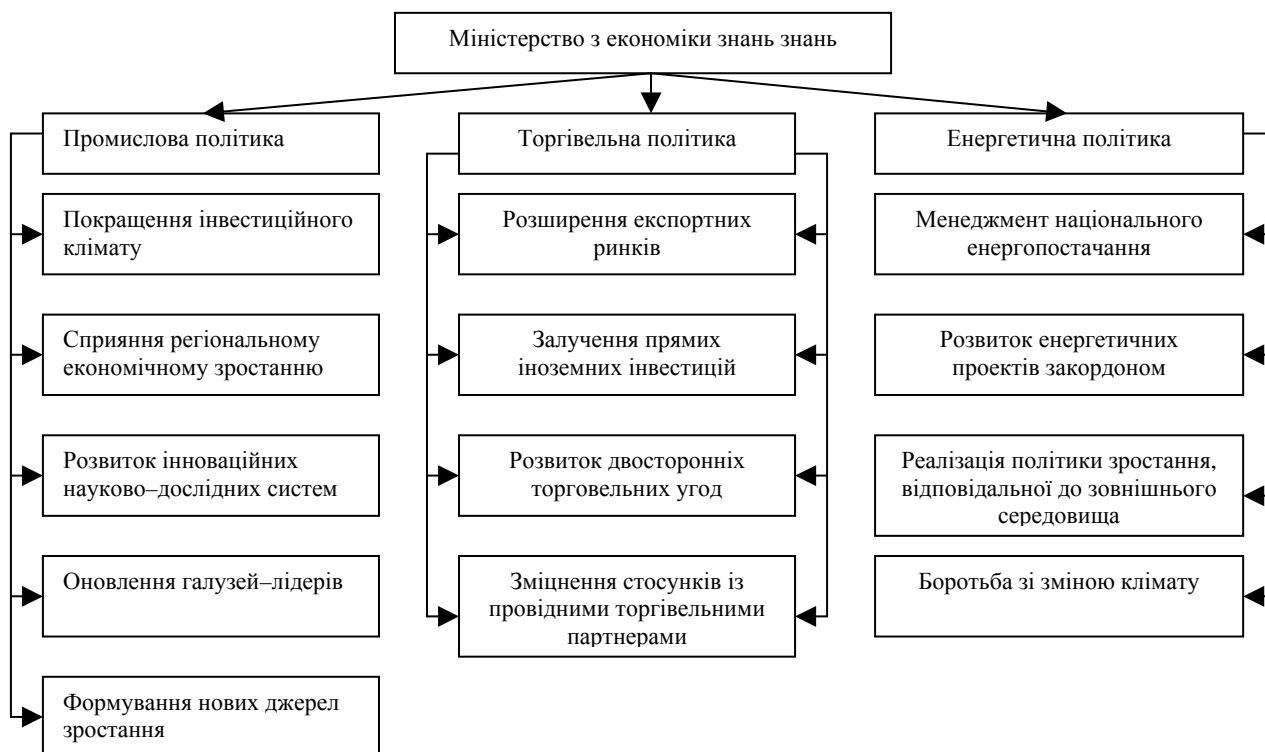
Також уряд визначив шість нових джерел економічного зростання:

- Нові інформаційно-комунікаційні технології (полупровідники, дисплей-панелі, безпроводні комунікації, LEDs, RFID/USN).
- Послуги в сфері знань (програмне забезпечення, дизайн, охорона здоров'я, послуги в сфері культури).
- Біотехнологія (фармацевтика та біомедичне обладнання).

Реалізація програми «BioVision 2016» дозволить до 2015 р. досягти 7 місця в світі за рівнем розвитку біотехнологій (нині Південна Корея посідає 14 місце). Держава планує витрати 14,3 млрд. вон та залучити 29,8 млрд. вон приватних інвестицій. Нині в цій сфері працюють 700 компаній, річний товарооборот яких у 2005 р. становив 2,77 млрд. вон.

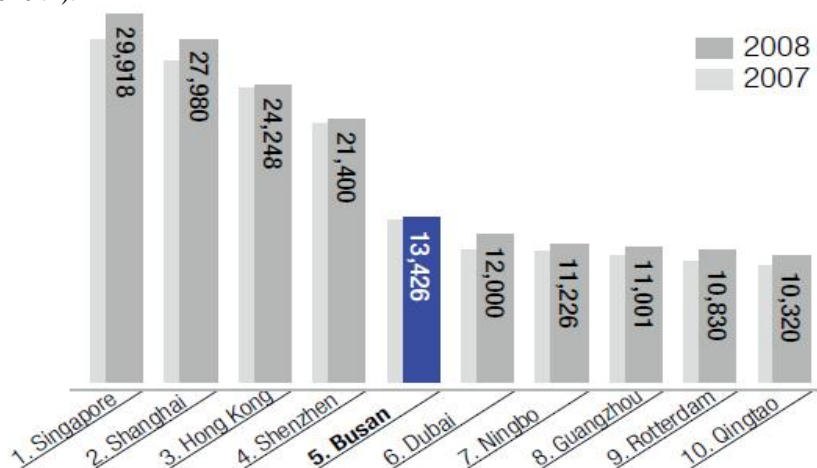
- Конвергенція галузей (робототехніка, наноматеріали та конвергенція наносистем, конвергенція ІКТ).
- Енергія та доквілля (чисте вугілля, морське біопаливо, сонячна енергія, використання викидів вуглеводів на хімічних виробництвах, атомні станції, клітинні енергетичні установки).
- Транспортні системи («зелені двигуни», морські перевезення та суднобудування).

Визнаючи посилення конкуренції з боку промислових підприємств Китаю, Корея обрала стратегію розвитку лідерства у міжнародному логістичному бізнесі Азійсько-Тихоокеанського регіону. Для цього в країні створено 6 комплексних вільних економічних зон Incheon Busan-Jinhae, Gwangyang, Bay Area, Yellow Sea, Saemangeum-Gunsan, Daegu-Gyeongbuk загальною площею 565 кв. км. з періодом розвитку до 2020-030 рр. Також в країні функціонує 8 промислових вільних торговельних зон та 5 вільних торговельних зон, спрямованих виключно на логістику (де відсутнє промислове виробництво) [27].

Рис. 1. Функції Міністерства з економіки знань Південної Кореї [26].

В країні функціонує 28 морських торгових портів та 7 міжнародних аеропортів. Конкурентоспроможність Південної Кореї як логістичного центру зумовлена насамперед ціновими характеристиками, адже вартість логістичних послуг у порту Шанхаю вища на 6%, у Сінгапурі – на 86%, у Кобе – на 177%, Гонг Конзі – на 222%. [27]. Торгівельний порт Бусан є п'ятим в світі за обсягом вантажоперевезень (рис .2).

Рис. 2. Обсяги контейнерних перевезень найбільшими торговельними портами світу (у тисячах торговельних одиниць) [27].

Корейський уряд проводить активну політику із укладання договорів про створення вільних економічних зон. Так, укладена угода з Японією дозволяє корейській стороні розвивати логістичні послуги із постачання іноземних товарів до Японії, адже в такому випадку витрати іноземних постачальників зменшуються на 2-10%. Південна Корея та США уклали договір про вільну торгівлю у 2006 році та нині країна намагається укласти договір про вільну торгівлю з Євросоюзом, що зміцнить конкурентоспроможність Південної Кореї як міжнародного логістичного центру.

Південна Корея, зазнаючи значних глобалізаційних та регіоналізаційних викликів, уряд розробляє активні стратегії. Індустріалізаційний етап розвитку передбачав визначення пріоритетом розвитку досягнення високого рівня інтелектуалізації нації. Разом з тим, уряд не приділяв достатньої уваги соціалізації суспільного розвитку, підвищення рівня якої є обов'язковою передумовою формування

економіки знань. Значні технологічні досягнення вважаються основою розвитку корейських ТНК. Проте успіх країни у біотехнологічній галузі є досить сумнівним через недостатність біологічного розмаїття та бази для випробувань продуктів біотехнології у порівнянні з іншими азійськими країнами. Розвиток співробітництва із Північною Кореєю може в значній мірі стимулювати економічну активність на півострові. Посиленню міжнародної конкурентоспроможності значно сприятиме розвиток логістичної галузі та укладання дво- та багатосторонніх договорів про вільну торгівлю, адже потенціал лібералізації торгівлі в межах СОТ на сьогодні є досить обмеженим. Слабкою стороною усіх країн Східної Азії виступає втручання уряду в економіку в гіпертрофованій формі, і Південна Корея не є виключенням (мова йде, насамперед, про корупцію, кровний зв'язок родин членів уряду та провідних бізнес родин тощо), а тому підвищенню суспільної відповідальності як компоненти економіки знань має приділятися більша увага.

Важливі результати для розуміння закономірностей подальшого розвитку азійських національних економічних моделей може надати аналіз ключових компонент розвитку Сингапуру, який займає одне з лідируючих місць по темпах розвитку економіки серед країн Азії завдяки реалізації розважливий макроекономічної політики, розвиненій фінансовій системі та значному обсягу зовнішньоторгівельних операцій, які забезпечили активне сальдо поточного платіжного балансу протягом тривалого періоду часу. 19,4% доданої вартості в економіці створюється у сфері промислового виробництва, 5,1% у сфері будівництва, 68,8% у сфері послуг, яка включає оптову та роздрібну торгівлю (17,1%), бізнес послуги (14%), фінансові послуги (13,1%), транспорт та логістика (9%), інформаційно-комунікаційні послуги (3,7%) тощо. Швидкому розвитку економіки сприяють великі обсяги експорту, який перевищував 200% ВВП у 2004-2007 рр. [28]. Протягом 2000-2007 років в економіці країни підтримувалося на значному рівні активне сальдо поточного платіжного балансу, яке у 2007 році досягло 27,5% ВВП, у 2008 р. дорівнювало 11% ВВП. Активне сальдо поточного платіжного балансу збільшилося з 10,72 млрд. дол. у 2000 р. до більш ніж 39,16 мільярдів доларів у 2007 р., зокрема й через зміцнення валюти. Основними торговельними партнерами Сингапуру стають інші азійські країни. Лідируюче місце посідає Малайзія, значну частину в імпорті якої складають нафтопродукти. Частка нових індустриальних країн Азії, що представлені у табл. 2., становить 38,2%, а разом з Китаєм та Японією цей показник сягає 54,6%.

Таблиця 2. Провідні торговельні партнери Сингапуру у 2008 р.

Експорт з Сингапуру до			Імпорт до Сингапуру з			Провідні торговельні партнери		
Назва країни	Частка у 2008 р.	Зростання у 2008 р. до 2007 р.	Назва країни	Частка у 2008 р.	Зростання у 2008 р. до 2007 р.	Назва країни	Частка у 2008 р.	Зростання у 2008 р. до 2007 р.
Малайзія	12,1	-0,8	ЄС	12,4	13,2	Малайзія	12	1,4
Індонезія	10,6	13,5	Малайзія	11,9	3,9	ЄС	11,2	7,1
Гонг Конг	10,4	5	США	11,7	8,6	Китай	9,9	-0,2
ЄС	10,2	0,9	Китай	10,6	-0,9	США	9,3	-2,1
Китай	9,2	0,6	Японія	8,1	12,8	Індонезія	8,1	13,2
США	7	-15,3	П.Корея	5,6	31,6	Японія	6,5	11,1
Японія	4,9	8,4	Індонезія	5,5	12,5	Г. Конг	5,9	2,8
Австралія	4,1	16,1	Тайвань	5,1	-0,5	П.Корея	4,6	21,1
Таїланд	3,9	-0,2	С.Аравія	4,6	56,3	Тайвань	3,9	-1,3
П.Корея	3,6	8,5	Таїланд	3,5	24,4	Таїланд	3,7	9,8
Усього	100	5,8	Усього	100	13,9	Усього	100	9,6

Адаптовано за даними Міністерства торгівлі та промисловості Сингапуру [29].

Імпорт з країн ЄС, переважно високотехнологічної продукції, відіграє провідну роль у розвитку економіки. Нові індустриальні країни в обсязі імпорту до Сингапуру нараховують 31,6%, а в обсязі експорту з Сингапуру займають 40,6%. Збільшується роль азійських країн в розвитку туристичного бізнесу Сингапуру. Так, 55,5% туристів, що прибули до країни у 2008 р. мають походженням країни Азії, а разом з Австралією цей показник сягає 63,7% [28].

Зростання продуктивності є дуже важливим для підтримки нормального економічного росту та забезпечення кращих стандартів життя, Сингапур є єдиною країною серед НІК, де протягом 1980–85 років продуктивність праці зменшилася з 4,4% до близько 2,5% протягом 1995-2000 рр. У 2007 р. спостерігався спад продуктивності до рівня -0,8%, а у 2008 р. -7,8% [28].

Протягом десятиріч впевнене економічне зростання та низький рівень безробіття виступали основоположними факторами економічного розвитку країни, наряду з високим рівнем доходів громадян. Проте з кінця 90-х рр. ХХ ст. реальна середня заробітна плата більше не зростає у нормальному темпі. Для 60% робочих індивідуальна заробітна плата зменшилася на 7-15% протягом 2002-2007 років, незважаючи на зростання ВВП на 5-7% та той факт, що рівень безробіття складає менше ніж 3%.

У 2008 р. уповільнилося економічне зростання Сингапуру внаслідок розгортання світової економічної кризи. Згідно з даними центрального банку, спад в економіці почався у третьому кварталі 2008 р. Поглиблення світової економічної кризи змусило країну вжити ряд заходів для підтримання національного платоспроможного попиту та збереження конкурентоспроможності бізнесу за рахунок накопичених внутрішніх резервів. У бюджеті на 2009 р. передбачено надання значних обсягів фінансової допомоги бізнесу та домогосподарствам. (табл. 3.).

**КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ЕКОНОМІЧНИХ МОДЕЛЕЙ НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН АЗІЇ
НА ПОЧАТКУ XXI ст.**

Таблиця 3. Ключові ініціативи уряду Сінгапуру, передбачені у бюджеті на 2009 р. та спрямовані на подолання економічної кризи

Назва заходу	Передбачена у бюджеті 2009 р. допомога
Робочі місця для сінгапурців	
Кредит на збереження робочих місць	Надання 12% гранту на перші 2500 дол. США щомісячної заробітної плати працівникам строком на один рік
Стимулювання перепідготовки	Збільшення обсягів допомоги на перепідготовку з 80% до 90% витрат на таку перепідготовку.
Надбавки для тимчасових працівників	50% доплата робітникам з низьким рівнем доходу.
Створення додаткових робочих місць у підлічному секторі	Створення 18 тис. додаткових робочих місць, що фінансуються за рахунок державного бюджету, у т.ч. 7, 5 тис робочих місць для сфери освіти, 4,5 тис. – для охорони здоров'я.
Стимулювання банківського кредитування	
Спеціальна ініціатива розподілу ризиків	Уряд бере на себе 75–80% ризиків за кредитами.
Розширення існуючих кредитних можливостей	Уряд бере на себе ризик по кредитах великим підприємствам з 50 до 80%, за програмами мікрокредитування з 80 до 90%, збільшення коштів для кредитування з 15 до 50 млн. дол. США.
Сприяння конкурентоспроможності	Зменшення на 15% податку на некомерційну нерухомість; Зменшення на 40% податку на комерційну нерухомість; Збільшення з 100 тис. до 200 тис. обсягу збитків минулих періодів (збільшено з 1 до 3 років), які можна покривати за рахунок коштів поточного періоду. Зменшення на 30% податку з комерційних транспортних засобів, включаючи таксі Зменшення на 20% портових зборів для комерційного транспорту. Усунення плати за державні послуги (у т.ч. за видачу ліцензій)
Зменшення податків та сприяння інвестиціям	Зменшення прибуткового податку з підприємств з 18% до 17% з 2010 р. Норма прискореної амортизації зменшується до 2 років, при чому у першому році можна списати 75% вартості. На реконструкцію та оснащення офісу можна списати 150.000 дол. США за один рік (раніше за три роки).
Податки за галузями та мито	Зменшення податків в галузях: аерокосмонавтика, морські перевезення, торгівля вином, фінансовий сектор, зокрема торгівля диревативами.
Сприяння інноваціям	Зменшення строків амортизації вартості інтелектуальної власності в галузі медіа та цифрових розваг з 5 років до 2–х. Спрямування 200 млн. дол. США у Фонд випробувань нової продукції Спрямування 180 млн. дол. США на розвиток співробітництва державних установ та приватних компаній.
Підтримка родин	
Пряма допомога	Податкова знижка на 100 дол. США для осіб із щорічним доходом понад 100.000 дол. США, з меншим доходом – від 100 до 500 дол. США на дорослого віком старше 55 років. Зменшення прибуткового податку для громадян на 20% Зменшення податку на нерухомість на 40% Зменшення оподаткованої чистої вартості нерухомості на 150.000 дол. США Урядовий грант на першу купівлю житла буде збільшено з 30 до 40 тис. дол. США
Підтримка найбільш уразливих верств населення	Спрямування 10 млн. дол.США на ваучери на транспорт особам з низьким доходом. Щомісячна доплата домогосподарствам, які включають одну особу в обсязі 30 дол. США на місяць (збільшення до 360 дол. США), пенсіонерам–держслужбовцям – на 20 дол. (до 240 дол. США). Допомога студентам з бідних родин.
Розвиток благодійництва	Спрямування додаткових 15 млн. дол. США громадським організаціям, які фінансуються за рахунок держбюджету та збільшення з 200 до 250% податкової знижки для добровільних пожертвувань компаніями.
Створення дома майбутнього	
Збільшення витрат на громадську інфраструктуру	Збільшити витрати на будівництво інфраструктури до 18–20 млрд. дол. США (у 2007 р. вони дорівнювали 6, у 2008 –15 млрд. дол. США)
Сприяння сталому розвитку	Спрямування 1 млрд. дол. США на проекти сталого розвитку
Збільшення витрат на освіту та охорону здоров'я	Спрямування 4 млрд. дол. США на розвиток медицини Покращення якості освіти

Адаптовано автором за [30].

Таким чином, Сінгапур цілком вірно використовує податкові важелі для залучення іноземних інвесторів та при цьому спрямовує значні кошти у зміцнення матеріально-технічної бази країни.

Після досягнення значного показника економічного зростання у 7,6% та 6,9% у 2005–2006 рр., розвиток економіки Гонг Конгу дещо уповільнився в 2007 р. та дорівнював 5,7%. Очікується, що зростання ВВП

зменшиться до 4,2% у 2009 р. [31]. Вплив глобальної економічної кризи значною мірою компенсується через тісну інтеграцію з материком. Проте, беручи до уваги відкритість економіки Гонг Конгу, світова фінансова нестабільність може становити значний ризик, зокрема через посилення інфляції. Гонг Конг – одна з провідних країн світу за рівнем концентрації банківських закладів (у 2007 р. в країні було 142 ліцензованих банків, при чому присутні філії 68 з 100 провідних банків світу), виступає найбільшим міжнародним центром з залучення капіталу для підприємств США (у 2007 р. на фондовій біржі Гонг Конгу 439 підприємствами США залучено інвестиційних фондів на близько 46 млрд. дол. США). Підприємства Китаю також внесли значний вклад до фондової біржі Гонг Конгу (58% загальної капіталізації біржі). У 2007 р. інвестиційні фонди, залучені підприємствами Китаю, налічували близько 46 млрд. дол., що складає 65% усіх інвестиційних фондів, залучених через фондову біржу Гонг Конгу за рік [31]. Таким чином, триває процес інтеграції економік Гонг Конгу та Китаю, переважно в інвестиційній та торговельній сферах, що надає обома країнам нові можливості. Збільшення купівельної спроможності жителів Китаю та бізнесу позитивно впливає на економіку Гонг Конгу. Для розвитку тіснішої інтеграції з Китаєм у 2007 р. було підписано додаток до Договору про тісне економічне співробітництво, який включав 40 нових заходів по лібералізації у 38 сферах послуг. До того ж, це буде перша економічна система за межами Китаю, якій дозволено керувати банківськими послугами у юані. Очевидно, що подальша інтеграція цих систем сприятиме розвитку обох національних економік. З 1984 р. гонконгівський долар був прив'язаний до долара США, торгівля була дозволена у межах 7.75 – 7.85 гонконгівських доларів до долару США [31], в результаті чого гонконгівський долар почав падати разом з падінням долару США. Нині влада Гонг Конгу вирішує питання щодо усунення прив'язки валюти до долара США, а замість цього прив'язати її до китайського юаня.

Малайзія, яка зберігала традиційну економічну систему у 70-х роках ХХ ст. перетворилася на одну з лідируючих країн Південно-Східної Азії за темпами розвитку економіки. Щорічний середній показник росту країни складав 5.3% протягом 2000–06 рр. У 2007 р. економічне зростання досягло рівня у 6.7% завдяки значному внутрішньому попиту, не зважаючи на зовнішньоекономічну ситуацію, яка призвела до зменшення обсягів експорту. Протягом 2009 р. очікується сповільнення економічного зростання до 5,5% [32]. Внутрішній попит в країні в умовах кризи дещо сповільнився, але все ще залишається на значному рівні 8%. Усвідомлення слабких сторін національної економічної моделі зумовило уряд Малайзії активно використовувати національну місію як чинник мобілізації нації для досягнення високих показників розвитку. Наявність національної ідеї, втіленої в національній місії, відіграє ключову роль у національних економічних моделях розвитку всіх азійських країн, зокрема й Малайзії. Проаналізовані заходи плану національного розвитку Малайзії на 2006-2010 рр., розроблені з метою реалізації національної місії, представлені у табл.4.

Таблиця 4. Заходи Дев'ятого плану розвитку Малайзії на 2006–2010 рр. відповідно до Національної місії 2006–2020 рр.

Мета відповідно до Національної місії 2020	Шляхи досягнення мети протягом 2006–2010 рр.	Заходи, заплановані до реалізації у 2006–2010 рр. в межах дев'ятого плану розвитку Малайзії
Рух економіки догори за ланцюгом цінності	Сприяння збільшенню доданої вартості у процесі виробництва товарів, послуг та сільському господарстві	<ul style="list-style-type: none"> • Зростання темпів росту виробництва до 6,7% на рік, сфери послуг – 6,5%, сільського господарства – 5% на рік. • Підготовка урядом спеціальних пропозицій для іноземних інвесторів • Розширення Технологічного парку Кулім, заснування Технопарків Перак та Саравак, а також 20 зон промислового призначення та з метою розвитку МСП • Підтримка існуючих промислових кластерів, насамперед електротехнічного та нафтохімічного • Створення Фонду експортних послуг з метою фінансування розширення обсягу експорту послуг • Виділення 1 млрд. рінгів на розвиток туристичної інфраструктури з метою збільшення кількості туристів до 24,6 млн. осіб на рік • Реалізація програми «Нове сільське господарство», що дозволить стати нетто-експортером продуктів харчування.
	Створення нових джерел добробуту шляхом використання ІКТ та біотехнології	<ul style="list-style-type: none"> • Виділення 2 млрд. рінгів на розвиток біотехнології у сільському господарстві, охороні здоров'я, промисловості та біоінформації • Сприяння використанню ІКТ у різних сферах суспільного життя та промисловості.
	Сприяння створенню робочих місць	<ul style="list-style-type: none"> • Реалізація програм приватизації та Ініціативи приватного фінансування
	Приватний сектор як рушійна сила економічного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> • Реалізація програм фінансування малих та середніх підприємств через спеціальну банківську установу, посилення програм кооперації МСП та великих вітчизняних та іноземних компаній • Розширення закордонних ринків збуту вітчизняної продукції
Підвищення національної здатності щодо	Підвищення здатності продукувати та використовувати	<ul style="list-style-type: none"> • Будівництво 180 початкових шкіл та 229 шкіл II–III ступеней • 1,15 млрд. рінгів на розвиток сільських шкіл; • Перетворення педагогічних коледжів на Інститути педагогічної

**КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ЕКОНОМІЧНИХ МОДЕЛЕЙ НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН АЗІЇ
НА ПОЧАТКУ XXI ст.**

Мета відповідно до Національної місії 2020	Шляхи досягнення мети протягом 2006–2010 рр.	Заходи, заплановані до реалізації у 2006–2010 рр. в межах дев'ятого плану розвитку Малайзії
знань та інновацій та сприяння формуванню у громадян «першокласної ментальності»	знання	освіти; <ul style="list-style-type: none"> • виділення 690 млн. рінгів на проживання вчителів, у т.ч. 50% у сільській місцевості; • Розширення можливостей неперервного навчання шляхом створення комунальних коледжів, центрів високих технологій та ін.; • виділення 1,51 млрд. рінгів на комп'ютеризацію шкіл та 284 млн. рінгів на програму «Умна школа (Smart School)»; • набуття наукового ступеня 60% академічних працівників • забезпечення відповідності національних програм вищої освіти міжнародним стандартам та потребам • сприяння участі приватного сектору у розвитку освіти
	Зростання якості науки, наукових досліджень та інновацій	<ul style="list-style-type: none"> • подвоєння обсягу фінансування НДДКР в розмірі 3,9 млрд. рінгів, що дорівнюватиме 1,5% ВВП; • зростання ролі Наукового Фонду та Техно Фонду у комерціалізації перспективних наукових розробок; • досягнення показника 50 науковців на 10 тисяч населення шляхом реалізації Програми розвитку наукових людських ресурсів (S&T Human Resource Development Program) з бюджетом 500 млн. рінгів.
	Формування культурного суспільства із міцними моральними засадами	<ul style="list-style-type: none"> • розвиток гендерної рівності; • підтримка і розвиток молодіжних організацій
Зменшення соціоекономічних диспаратів	Боротьба з бідністю	Зменшення показника бідності з 5,7% до 1,2% та ліквідація абсолютної бідності як такої
	Досягнення більш справедливого розподілу доходів	Зменшення розриву у доходах з 1:1,64 до 1:1,5 між населенням китайського походження та представниками місцевих народностей, та з 1:27 до 1:15 між населенням індійського походження та місцевими народностями
	Активізація регіонального розвитку	Виділено 1,2 млрд. рінгів на покращення сільського водопостачання, 1 млрд – на електрифікацію, 2,7 млрд– будівництво автошляхів, 900 млн рінгів на будівництво доріг у селах.
	Зменшення розриву в рівні доходів	Шляхом зростання частки власності, що перебуває у представників місцевих народностей, до 30%
	Реструктуризація сфери зайнятості	Розвиток приватного підприємництва серед осіб місцевих народностей та збільшення представництва китайської та індійської частини населення.
Покращення якості життя	Покращення якості міських послуг	Будівництво 43800 од. соціального житла за рахунок державного бюджету та 29000 од. низько-та середньо бюджетного житла державним компаніями.
	Покращення якості охорони здоров'я	Будівництво 8 нових лікарень та модернізація 14 існуючих.
	Покращення якості транспорту	Створення Національної комісії з транспорту, заснування Фонду забезпечення громадського транспорту (у т.ч. з метою елімінації впливу коливання цін на нафтопродукти), розвиток транспортної мережі у туристичних та комерційних центрах країнах.
	Забезпечення стабільності постачання енергії	Розвиток альтернативних джерел енергії, зокрема біопалива та біодизеля.
	Покращення водопостачання та боротьба з повінями	Виділення 1,48 млрд. рінгів на реконструкцію мереж водопостачання, у 2,5 рази збільшиться фінансування (до 4 млрд. рінгів) реалізації проектів попередження повіней
	Ресурсний менеджмент та забезпечення сталості зовнішнього середовища	Виділено 510 млн.рінгів на облаштування річок, 350 млн. – морського узбережжя, 200 млн. – відновлення лісів, 70 млн рінгів – на національні заповідники та охоронювані території.
	Розвиток спорту	Будівництво 13 регіональних спорткомплексів.
Посилення інституційної спроможності країни	Вдосконалення організаційної структури уряду	
	Концентрація зусиль національних та іноземних інституцій задля реалізації мети покращення якості людського капіталу	

Адаптовано автором за [33].

Малайзія впевнено крокує шляхом індустріалізації, при чому робить акцент на розвитку ключових для економіки знань компонент, активно підтримує експортерів та розробляє плани опанування інноваційних виробництв.

Аналізуючи подальший розвиток південно-східного регіону Азії слід відзначити сформування економічного комплексу, якому притаманні певна цілісність, що формується за принципами взаємодоповнюваності та конкурентності. Ключовим для розвитку країн усього регіону є посилення співробітництва з іншими азійськими країнами та поглиблення регіональної інтеграції. Так, посилення співробітництва з Китаєм є єдиним вірним кроком для економік Гонг Конгу та Тайваню. Сінгапур та Південна Корея мають високий логістичний потенціал відповідно на Північному та Південному напрямках внаслідок вигідного географічного розташування та сформованої інфраструктури. Низький рівень соціалізації в Південній Кореї може послабити її конкурентні позиції через зниження якості людського капіталу та посилення міграції до інших країн регіону, більш сприятливих для працюючих осіб. Зменшення рівня продуктивності праці в Сінгапурі зумовлює необхідність збільшення інвестицій в освіту та наукові розробки за новітніми технологіями. Великим потенціалом індустріалізаційного експортоорієнтованого розвитку з орієнтацією на країни Заходу поряд з Китаєм та Індією має Малайзія та у подальшому Індонезія із населенням у чверть мільярда осіб. Величезний сукупний запас природних ресурсів у регіоні дозволить цим країнам активно розвивати біотехнологічний та нанотехнологічний напрями у сільському господарстві, промисловості та сфері послуг.

Висновки. Проведений аналіз економіки окремих країн Південно-Східної Азії дозволив визначити позитивні та негативні наслідки реалізованої експортоорієнтованої моделі індустріалізації. Результативність економічних моделей нових індустріальних країн Азії зумовлена дією ендогенних та глобалізаційних чинників. До екзогенних чинників, що зумовили формування в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні низки нових індустріальних країн у 70–90-х роках ХХ ст., стали гео економічні та геополітичні фактори. По–перше, слід відзначити реалізацію національного інтересу Японії як промислово розвинутої країни з обмеженими обсягами робочої сили, природних ресурсів та фізичного простору, країни, яка опановує новітні технології та нові види промислового виробництва та потребує розширення виробничих мереж за межі країни. По-друге, вирішальним чинником стала реалізація національного інтересу США в політичній сфері передбачала наявність союзників навколо потенційно загрозливої Японії, в економічній сфері відповідала мотивації американського транснаціонального бізнесу.

Саме потрапляння цілого ряду країн у площину перетину національних інтересів двох центрів світової могутності зумовило індустріальний розвиток регіону Південного Сходу Азії та саме це зумовило провідну роль держави та політичних рішень для стимулювання зростання у регіоні. Міцна роль держави забезпечила мобілізацію робочої сили в промисловому секторі, проте в міру розвитку громадянського суспільства та економіки знань, роль держави в моделях розвитку нових індустріальних країн Азії може зазнати суттєвих трансформацій. Прямі форми втручання уряду в економічні процеси зменшуватимуться, особливо в сфері малого та середнього підприємництва, яке є ключовим резервом підвищення продуктивності праці в цих країнах. Взаємодія транснаціоналізації та державного регулювання відбуватиметься за принципами сприяння зовнішній транснаціоналізації шляхом завоювання ринків інших азійських країн та країн Близького Сходу.

Серед ендогенних чинників, які й надалі сприятимуть розвитку національних економічних моделей слід відзначити такі:

- подвійну дію демографічного чиннику, по-перше, у формі значного переважання кількості населення працездатного віку над населенням пенсійного віку, по-друге, у вигляді невеликих обсягів пенсійних виплат у майбутньому внаслідок недостатньої розвиненості систем соціального захисту;
  - потенціал економічної культури населення;
  - величезний внутрішній ринок та зростаючий внутрішній платоспроможний попит;
  - значний природний потенціал держав, який забезпечить базу для розвитку широкої сфери послуг від туризму до наукових досліджень;
  - розвиток малого та середнього підприємництва як основи самодостатності національної економіки.
- Незважаючи на соціо-культурну, релігійну та політичну диференціацію країн, всі національні економічні моделі мають спільні ключові компоненти, що дозволяє твердити про формування регіональної моделі економічного розвитку нових індустріальних країн Азії. Такими ключовими компонентами є:
- потужна мобілізуюча національна ідея (місія);
  - розвиток громадянського суспільства на базі інтеграції інститутів культури та релігії, внаслідок чого формуються міцні позитивні національні цінності;
  - довгострокове планування, яке дозволяє забезпечити сталість курсу державної економічної політики;
  - планування на середню та коротку перспективу з обранням галузевих, інституціональних, територіальних пріоритетів розвитку тощо;
  - забезпечення високого рівня інтелектуалізації нації, що дозволяє швидко адаптувати технології, підключатись до нових технологічних рішень на ранніх етапах, забезпечення високого рівня освіченості робочої сили;
  - розвинена інформаційно-комунікаційна інфраструктура;
  - створення умов для ефективного алокації іноземного капіталу;
  - значна роль процесів транснаціоналізації у формуванні виробничих мереж та розвитку науково-дослідної діяльності;

- підтримка національних чемпіонів з метою посилення міжнародної конкурентоспроможності країни;

- високий рівень відкритості та лібералізація експортоорієнтованих секторів економіки.

Саме ці компоненти забезпечили високу результативність реалізації індустріалізаційних моделей країн Південно-Східної Азії.

Разом з тим, прагнення цих країн сформувати економіку знань зумовлює необхідність подальшого розвитку таких компонент, як соціалізація, зростання ролі перерозподілу доходів у процесі підвищення внутрішнього платоспроможного попиту; суспільна відповідальність (в основі якої лежить правова держава), розв'язання проблеми внутрішньої безпеки, елімінація конфліктів на національному та релігійному ґрунті, створення системи регіональної безпеки, зокрема це стосується й системи захисту інтелектуальної власності. Великої уваги потребує оцінка екологічних наслідків розвитку новітніх енергогенеруючих потужностей у регіоні, вплив яких на різні аспекти життя є недостатньо вивченим. Під тиском лібералізаційних моделей, у яких держава виконує функцію нічного сторожа, перевагою азійських країн стане збереження особливої місіонерської ролі держави, яка передбачає обрання напрямку руху та забезпечення національної єдності та інтеграції ресурсів щодо досягнення поставленої мети. Конкурентні переваги національних економічних моделей азійських країн надають можливість прогнозувати трансформацію існуючих векторів міжнародної економічного співробітництва та становлення ери орієнталізму. Посилення азійської інтеграції може призвести до посилення інституціоналізації цих процесів, що поставить на порядку денному створення єдиної регіональної валюти, нахшталт євро. Науковий аналіз саме цих процесів й формує напрям подальших досліджень.

Джерела та література

1. Low L. Political Economy Of East Asia: A Business Model. [Текст] – Nova Science Publishers, 2004. – 363 p. ISBN 978–1594540684
2. Ozawa T. The Rise of Asia: The "Flying–Geese" Theory of Tandem Growth and Regional Agglomeration [Текст] – Edward Elgar Publishing, 2009.– 228 pages – ISBN 978–1847208156
3. Ozawa T. Pax Americana–led macro–clustering and flying–geese–style catch–up in East Asia: mechanisms of regionalized endogenous growth // Journal of Asian Economics, Volume 13, Issue 6, January 2003, Pages 699–713
4. Ozawa T. The "hidden" side of the "flying–geese" catch–up model: Japan's dirigiste institutional setup and a deepening financial morass // Journal of Asian Economics, Volume 12, Issue 4, Winter 2001, Pages 471–491
5. Wan Ming. The Political Economy of East Asia: Striving for Wealth and Power. [Текст] – Washington: CQ Press, 2007.– 380 pages ISBN 978–1933116914
6. Konstadakopoulos D. Learning for Innovation in the Global Knowledge Economy: A European and Southeast Asian Perspective: [Текст] – Intellect Ltd; 6 edition, 2004. – 160 pages – ISBN 978–1876935674
7. Ginzburg Andrea, Simonazzi Annamaria. Patterns of industrialization and the flying geese model: the case of electronics in East Asia // Journal of Asian Economics, Volume 15, Issue 6, January 2005, Pages 1051–1078
8. Kojima Kiyoshi. The "flying geese" model of Asian economic development: origin, theoretical extensions, and regional policy implications // Journal of Asian Economics, Volume 11, Issue 4, Autumn 2000, Pages 375–401
9. Malcolm Dowlinga, Chia Tien Cheang Shifting comparative advantage in Asia: new tests of the "flying geese" model // Journal of Asian Economics, Volume 11, Issue 4, 2000, Pages 443–463
10. Fabio Moneta, Rasmus Ruffer Business cycle synchronisation in East Asia // Journal of Asian Economics Volume 20, Issue 1, 2009.– Pages 1–12
11. Andrew Mason, Tomoko Kinugasa. East Asian economic development: Two demographic dividends // Journal of Asian Economics Volume 19, Issues 5–6.– 2008. Pages 373–486
12. Tzong–Shian Yu. Can East Asia rise again? // Journal of Asian Economics, Volume 13, Issue 6, January 2003, Pages 715–729
13. Peter A. Petri Is East Asia becoming more interdependent? // Journal of Asian Economics, Volume 17, Issue 3, June 2006, Pages 381–394
14. David D. Selover International co–movements and business cycle transmission between Korea and Japan // Journal of the Japanese and International Economies, Volume 18, Issue 1, March 2004, Pages 57–83
15. Frank S. T. Hsiao, Mei–chu W. Hsiao "Miracle Growth" in the Twentieth Century—International Comparisons of East Asian Development // World Development, Volume 31, Issue 2, February 2003, Pages 227–257
16. Christophe Dent. East Asian Regionalism [Текст] – Abingdon: Routledge, 2008. – 324 pages ISBN 978–0415434843
17. Melissa Curley, Nicholas Thomas Advancing East Asian Regionalism [Текст] – Routledge, 2009/. –304 p. – ISBN–13: 978–0415546874
18. Choong Yong Ahn, Richard E. Baldwin, Inkyo Cheong East Asian Economic Regionalism: Feasibilities and Challenges. [Текст] – Dordrecht: Springer, 2005. – 194 p. – ISBN–13: 978–0387243306
19. Masahiro Kawai. East Asian economic regionalism: progress and challenges // Journal of Asian Economics, Volume 16, Issue 1, February 2005, Pages 29–55
20. Ramon Clarete, Christopher Edmonds, Jessica Seddon Wallack. Asian regionalism and its effects on trade in the 1980s and 1990s // Journal of Asian Economics, Volume 14, Issue 1, February 2003, Pages 91–129
21. Jong–Wha Lee, Kwanho Shin Does regionalism lead to more global trade integration in East Asia? // The North American Journal of Economics and Finance, Volume 17, Issue 3, December 2006, Pages 283–301

22. Трофимова В.В. Ключові компоненти національних моделей економічного розвитку в епоху глобалізації// Економіка і підприємництво. – №21. – 2008. – С. 118–128.
23. South Korea. Country analysis report. [Електронний ресурс] – Електрон. текстові дані. – Режим доступу: <www.marketlineinfo.com/library>.
24. Bartzokas A. Country Review Korea . [Електронний ресурс] – Електрон. текстові дані (6 Мбайт). – Режим доступу: «ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/korea/pdf».
25. Korea's new president facing new challenges: "Korea 747", "pragmatism", "reciprocity", and "New diplomacy" [Електронний ресурс] – Електрон. текстові дані (2,5 Мбайт). – Режим доступу: <www.mke.go.kr>
26. Policy priority [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.mke.go.kr/language/eng/policy
27. Logistics in Korea. Emerging investment opportunities. [Електронний ресурс] – Електрон. текстові дані (4 Мбайт). – Режим доступу: «www.mke.go.kr»
28. Singapore. Country analysis report. [Електронний ресурс] – Електрон. текстові дані. – Режим доступу: www.marketlineinfo.com/library.
29. Budget key initiatives [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.singaporebudget.gov.sg
30. Economic Survey of Singapore 2008. [Електронний ресурс] – Електрон. текстові дані. – Режим доступу: app.mti.gov.sg
31. Hong Kong. Country analysis report. [Електронний ресурс] – Електрон. текстові дані. – Режим доступу: <www.marketlineinfo.com/library>.
32. Malaysia. Country analysis report. [Електронний ресурс] – Електрон. текстові дані. – Режим доступу: www.marketlineinfo.com/library.
33. The national mission, 2006–2020. [Електронний ресурс] – Електрон. текстові дані. – Режим доступу: www.malaysia.gov.my.

Ситшаева З.З., Узаков Т.К.

УДК 330.4+519.86

МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ В АРК

Постановка проблеми. Деструкція економічних зв'язків, різкий спад виробництва, масове закриття підприємств, зменшення рівня життя, збільшення безробіття, соціальна незахищеність привели до соціального розшарування суспільства і зuboжіння основної маси населення АРК. Внаслідок цього зменшується народжуваність і збільшується смертність, відбувається відтік населення з сільських районів до міста.

Сукупність вищезазначених чинників суттєво впливає на соціально-економічне положення і, як наслідок, на чисельність населення.

Актуальність. Функціонування ринкової економіки вимагає наявності статистичної інформації про чисельність економічно активного населення, і це є важливою проблемою, яка стосується інтересів держави. Це обумовлює необхідність вдосконалення методів аналізу та прогнозування чисельності населення та динаміки його зайнятості та безробіття, які можна використовувати для підвищення якості управління.

Аналіз літературних даних. Питанням створення багатофакторних демографічних моделей присвячені роботи Крипської Л., Зайцевої З., Шевчук П., Овчиннікової О., Слівінської Н. Роботи [2 – 3, 5] присвячено демографічним проблемам і розглянуто моделі прогнозу зростання чисельності населення. Пропонується розробка програм з регулювання чисельності населення в конкретному регіоні. У роботі [4] вдосконалено техніка та методика регіонального дослідження природного і механічного руху населення, а також запропоновано здійснювати демографічний прогноз з використанням закону великих чисел. Питання динаміки чисельності безробітних досліджено в роботі [6].

В той же час аналіз статистичних даних АР Крим і побудова прогнозу з врахуванням найбільш значимих чинників, які впливають на чисельність населення і використовують багатофакторні моделі не досліджувалися, а демографічні математичні моделі, які враховують лаг, практично відсутні.

Цю статтю присвячено дослідженню цих питань і вона базується на статистичних даних АР Крим [1].

Об'єктом цього дослідження є динаміка демографічних чинників будь-якого регіону або країни.

Предметом дослідження є взаємозв'язок основних демографічних показників таких як чисельність, народжуваність, смертність населення з такими факторами як: кількість працевлаштованих громадян АРК, які раніше були незайняті трудовою діяльністю; спільна чисельність зареєстрованих безробітних; загальна площа житлових будинків, що введена в експлуатацію; кредити, які було надано банками громадянам.

Метою даної роботи є побудова математичних демографічних моделей на основі статистичних даних АР Крим.

Виклад основного матеріалу. Обробка статистичних даних інтенсивно застосовується в найрізноманітніших видах людської діяльності. У економіці, яка характеризує соціально-економічні явища і процеси та має справу з обробкою і аналізом величезних масивів інформації, вона грає виключно велику роль. Розвиток економіки вимагає своєчасної і науково обґрунтованої зміни способів ведення господарської діяльності і, відповідно з менеджментом економічних явищ, що передбачають усесторонній і глибокий аналіз статистичної інформації з різних галузей економічного і соціального розвитку, використовує різні